

Izvedenca v Njeguševem procesu.

Poslanci Volkert, Sever in sodrugi so vložili v državnem zboru sledečo na justičnega ministra naslovljeno interpelacijo:

„Arbeiter Zeitung“ je dne 10. decembra 1911 objavila pod naslovom „Psihiatrično mnenje o Njegušu. Zasmehovuje logike, znanosti in dostojnosti“ sledeči članek:

Ubogi Njeguš ima, kakor je znano, svojih sedem let ječe pravzaprav zahvaliti psihiatričnemu mnenju, ki se je iztekalo v brez pridržka izrečeno trditve, da je bil dedno obremenjen človek, o čigar čudežnostih so izpovedale priče, ki so imele z njim opraviti, tako nenavadne reči, ob izvrševanju dejanja absolutno pri polni zavesti in da ne more biti o njegovi kazensko-pravni odgovornosti nobenega dvoma. Sedaj nam je mogoče dobesedno objaviti mnenje, katero je bil gospod dr. Hoevel predložil sodišču. To mnenje je tako škandalozno, da ni maralo sodišče te znanosti niti predlagati porotnikom, v svojem ustnem mnenju pa je dr. Hoevel vzdržal samo „sklepe“, dočim je opustil obrazloženje. Ali vendar je to mnenje za Njegušev proces največjega pomena; saj nam pojasnjuje znanstveno kvaliteto tega psihiatra in nam kaže vestnost, s katero se je ta uradni izvedenec, da se bog usmili, polotil preiskave, od katere je odvisna usoda človeka. Svet mora spoznati to mnenje, da spozna sam, kako izgleda ta psihiatrija sodniške dvorane v resnici.

Interpelacija navaja „izvedeniško“ mnenje katero smo že v večerajšnji številki objavili in potem nadaljuje:

In to se imenuje — znanost! Ta nako-pičena sovražnost, ki se čita kakor političen pamflet, je znanstveno mnenje dušnega zdravnika! Ta nezmiselnost polna protislovij je posvedočenje znanosti, na čigar podlagi se v Avstriji sodi!

Poglejmo najprej protislovja, katerih to mnenje naravnost mrgoli. Najprej je ubogi Njeguš pravilno m.p. „Ze zgodaj je bilo z njim precej težko izhajati, zaradi nasilnosti je bil kaznovan, ponovno je delal izgrede, polagoma je postajal delomržen nezadovoljnej“. Potem pa je zopet intelektualen in moralni fenomen. „Kljub neugodnemu miljeju, v katerem je preživel svojo mladost, se je, kakor kažejo navedbe njegovih prijateljev, njegova pisma, njegova naravnost odlična vojaška kondvita, njegov avanzma za korporala, znanje raznih jezikov in njegovo za lesnega delavca nenavadno stremljenje po izobrazbi intelektualno razvil in dokazal v tej smeri vendar dobro sposobnost in zmožnost prilagoditve.“ Kakšna protislovja! Po eni ana-

lizi je Njeguš naravnost rojeni zločinec, lenoba, neporaben objekt, kateremu je bilo namenjeno, da propade; po drugi pa je bil dober in nadarjen človek, ki se je kljub izredno neugodni okolici, v kateri je zrastel, razvil do porabnega in vrednega moža! In ta brezdanna nezmiselnost se imenuje znanstveno mnenje! Po eni strani se kaže zločinska narava Njeguševa v „neodkritosrčnosti“ njegovih izjav, po drugi pa se kaže v tem, „da je brez obotavljanja priznal svoj zločin in se spominjal na vse posameznosti“ (torej jih priznal!). Temu dragocenemu psihiatru postaja iz nasprotja isti argument! In to se imenuje znanost!

Zakaj se zdi temu zapriseženemu raziskovalcu duš, da je Njeguš lump? Težko je bilo z njim izhajati (pri vojaštvu, kjer disciplina ni zadnje, si je pridobil naravnost odlično kondvito), dobil je mesec dni ječe in dvakrat je napravil škandal: „Po tem, kar se je doslej povedalo, je postajal polagoma bolj in bolj delomržen prekucub.“ Kar smo izvedeli o Njeguševem življenju, nam daje spoznavati občutno dušo; psihiatru so to znaki zločinskega značaja! Ali kaj je ta psihološka nesposobnost v primeri z moralnim vzkipevanjem tega „čudežnega“ psihiatra! Njeguš je zapravil svojo dedščino, uganjal je zakonolomstvo, v Zadru je bil skoraj eno celo noč v bordelu, spuščal se je s prostitutkami večkrat v intimnost — pa da ne bi bilo psihiatru takoj popolnoma jasno, da ima pri Njegušu opraviti z zaluppanim individuumom? „Skoro celo noč v bordelu“ — če vsaj ne bi bilo tako dolgo! „Večkrat“ se je spustil s prostitutkami v „intimnost“ — če bi bil vsaj enkrat imel dosti ali pa če bi bil vsaj platonično občeval z njimi! Da si zapomnimo: Te zoperne hinavščine, ki klasificira kot znamenje moralne propalosti, da si privošči mlad, živahen človek, ki je nepričakovano prišel do večje vsote, par veselih dni in se vda svojim spolnim željam, te neokusne moralne hinavščine ne producira zvijačen pop, kateremu mora po njegovem poklicu vse kar je človeškega in preveč človeškega, ostati tuje; ona izhaja od psihiatra, od duše poznavajočega moža, ki gleda s pomožnimi sredstvi vede v najtajnejše gube notranjosti! (Pri tem še ne govorimo o sramotni potvori, da je Njeguš, ki je svojo dedščino naravnost po Tolstojevih načelih razdal, „zapravi denar“!) Psihiater naj nam razlaga dušo, pa nas obdaruje z najbolj pošvedranimi moralnimi frazami, ki so vedno neznosne, v ustih moža znanosti pa naravnost zoprne. In na podlagi mnenja takega moža, ki ocenjuje par veselih dni in „skoraj“ celo veselo noč kot znake izrodka, se obsojajo v Avstriji ljudje!

Toda prava sramotnost tega mnenja tiči v dejstvu, da opira vestni psihiater svoje

Zaledje Bengazija in Derne.

zadnje sklepe ob nedvomne neresničnosti. O čem naj nam da psihiater pojasni? Seveda le o tem, če ni storil Njeguš svojega dejanja v zmedenosti, kar dozdevno potrjuje vse njegovo bitje in nesmiselnost dejanja: Da hoče usmrtni ministra, ker se je smehljaj. Psihiater odgovarja: „O tem ne more biti govora.“ In utemeljite v tega odgovora, sploh vsega mnenja, je laž od konca do kraja. Kajti „psihiater“ zanikuje zmedenost le zato, ker je zatrjeval namen, dolgotrajni in absolutni namen dejanja: Ves rezultat dokazilnega postopanja pa izpričuje popolno neresničnost ta utemeljite. Iz dokazilnega postopanja smo izvedeli resnico o zamenjavi revolverjev, zdaj vemo, kako je bilo z vožnjo na Dunaj, vemo tudi, da sloni „slovo na razglednicah“ le na bedasto napačnem prevodu komičnega tolmača; vemo tudi, da je prišel Njeguš le slučajno v parlament: Skratka, vemo, da so vse trditve o namenu in smotrenosti dejanja nesmisel in laž, kar je tudi državni pravdnik javno priznal. („Ne bom obstajal na tem, da se je odpeljal mladi mož z mislijo na dejanje na Dunaj. Teга dokaza sploh ne nastopam, ker okolnosti, ki bi se mogle navajati za to, ne zadostujejo za dokaz.“ je dejal državni pravdnik Lux v svojem sklepem govoru: in če se državni pravdnik odreče izvajanju dokaza za smotrenost dejanja, tedaj vemo, da ni zanjo niti senca dokaza.) In — to je odločilno — na napačni premisi, na trditvi, ki je spoznana za napačno, da je Njeguš davno premislil dejanje in da ga je namenoma izvršil, samo na njej je zgrajen sklep, ki izreka kazensko pravno odgovornost obtoženčevu.

Treba je razumeti: Ta psihiater je namreč izdelal svoje mnenje po — aktih! V aktih je našel zloglasni prevod: „Polotim se dela“ namesto „odpotujem“. Torej dokaz, da si je hotel Njeguš „enostavno s senzacionalnim atentatom napraviti ime“, dokaz, da se njegovi smisli, ko ga je na parlamentni tribuni razdražilo Hochenburgerjevo smehljanje, niso zmedli, ker je že v Splitu sklenil atentat! Po dokazilnem postopanju je moral celo drž. pravdnik priznati, da ne more biti govora o tem, da bi bil atentat na kakršenkoli način pripravljen. In psihiater je tako nesramen, pa trdi, da je „bilo dejanje očitno dobro pripravljeno in smotreno izvršeno“. Nobena beseda v tem mnenju ni resnična in na to je bil obtoženec obsojen!

Upamo, da bo psihiatrična znanost sama protestirala proti onečaščenju znanosti, kajti če bi to opustila, bi sama prišla na najslabši glas. O pravem duhu, ki je porodil to izvedeniško mnenje, daje majhna podrobnost pojasnilo: „Mož znanosti“ ni pozabil zgovorjati i smehljaj Njegušev ekscelence“. Priznati mora namreč, da je („mogoče“ — zakaj mož je tukaj previden) učinkovalo „kot zadnji sprožilni moment“; ali kako si bo dovolil ces. kr. psihiater, ki pač v, kaj se spodob napram ekscelenci, le hipotetično dovolil, da je bilo zločina krivo nečasno smehljanje ministra „kot sprožilni moment“! Torej konstatira psihiater biž, da ni tega smehljaja le Njeguš napačno razumel, ampak tudi drugi, da se je gospod pl. Hochenburger opravičeno smehljaj in da smehljanje sploh ni pomenilo ničesar, ker dostavlja gospod psihiater justičnega ministra opravičujoče „politične momente“ kar kupoma

ANTON ČEHOV:

Sirena.

Po zasedanju N-skega senata so se zbrali sodniki v posvetovalnici, da odlože svoje toge in se po kratkem oddihu peljejo domov na kosilo. Predsednik senata, vznesen možak, s košatimi zalizci, ki je v enem pravkar obravnavanih procesov vztrajal na svojem »posebnem mnenju«, je sedel za mizo in urno zapisaval svoje mnenje. Okrajni sodnik Milkin, mlad človek, medlega, otožnega obličja — na glasu filozofa, nezadovoljnega z okolico in iščočega smoter življenja — je stal pri oknu in žalostno strmel na dvo-rišče. Drugi okrajni sodnik in eden častnih sodnikov sta že odšla. Drugi, še navzoč častni sodnik, trebušat in težko sopeč debeluh, in državnega pravdnika namestnik, mlad Nemeč, z želodčnim katarjem na obrazu, sta sedela na divanu in čakala, da predsednik konča svoje pisarije in da se skupaj odpeljejo na kosilo. Pred njima je stal zapisnikar Žilin, drobno človeče, s kratkimi zalizci okolo ušes in z izrazom blaženosti na obrazu. Medeno se je smehljaj debeluhu in govoril polglasno:

— Vsi hrepenimo po kosilu, ker smo utrujeni in je štiri, ampak to, duša moja, Grigorij Savič, ni resničen apetit. Resničen, volčji apetit, ko bi človek pojedel

svojeva rodnega očeta, nastopi le po telesnem gibanju, n. pr. po lovu z gonjaji ali pa po kmečki vožnji sto vrst daleč brez odmora. Mnogo pomaga tudi domišljija. Če se vračate, recimo, z lova domov, pa bi radi s slastjo obedovali, ne smete modro razmišljati; modrost in učnost škodujeta apetitu. Sami veste, da so filozofje in učenjaki glede na jed najnižja človeška sorta, in slabše od njih — prizanosite — ne jedo niti svinje. Domov grede je paziti, da misli glava samo na karafinko in na prigrizek. Nekoč sem si spotoma zatisnil oči, pa sem si predstavljal mlado prasetino s hrenom; veste da sem od apetita dobil histerične napade. In če se pripeljete domov na dvorišče, tedaj mora iz kuhinje zadušiti po takem, veste...

— Pečena goska diši najboljšje, — je dejal častni sodnik težko sopeč.

— Kako le morete kaj takega trditi, duša moja, Grigorij Savič; raca ali ključač sta desetkrat boljša od goske. V goskinem vonju ni nežnosti in ne delikatnosti. Najmočnejše diši mlada čebulja, veste, ko začne rumeneti na ognju, in po vsej hiši, razumete čvrsti. In ko vstopite v hišo, mora biti miza že pogrnjena, a ko sedete, zataknete naglo servijeto za ovratnik in sežete počasi po karafinki z likerjem. In to dobroto nalijete ne v kozareček, ampak v starodavno pododovano čašo iz srebra ali pa v trebušato posodico z napisom: »Tudi menihi se ga ne branijo,« in ne iz-

pijete takoj, temveč najprvo zasopete, si pomanete roke, se ozrete ravodušno na strop, približate, pa ne naglo, žganje k svojim ustom in — v tem hipu se vam razkrope iz želodca po vsem telesu iskre.

Zapisnikarjevo sladko obličje je izraženo neskončno blaženost.

— Da, iskre... — je ponovil in zamižal. — Ko ste izpili, morate takoj nekaj prigrizniti.

— Poslušajte, — je dejal predsednik ozrši se na zapisnikarja, — bolj potih, prosim! Zvoljlo vas sem pokvaril že drugo polo.

— Oh, odpustite mi, Peter Nikolajič! Čisto potih bom, — je dejal zapisnikar in nadaljeval šepetaje: — Ampak tudi prigrizovati je treba umno, duša moja, Grigorij Savič. Vedeti je treba, kaj prigrizovati. Najboljši prigrizek, če želite vedeti je slanik. Če ste okusili košček slanika s čebuljo in gorčično omako, potem morate, dobrotnik moj, dokler še čutite iskre v životu, jesti ikro, samo, ali pa če hočete s citrono, potem nekaj navadne rcdkve s soljo, nato spet slanika; najboljšje pa, dobrotnik moj, nasoljeno sirovko, tenko narezano kakor kavijar, in, razumete, s čebuljo in provansalskim oljem.. to je nebeška jed! Ali menkova jetra — ne, to je poezija.

— M-da... — je pritrdil častni sodnik in zamižal z očmi. — Dobro za prigrizek so tudi... dušene gomoljike.

— Da, da, da... s čebuljo, veste, in z lorberjem in drugimi pridatki. Če odkrijete ponovico, udari par iz nje, duh po gobah... solzo privabi časih na obraz! In ko so prinesli iz kuhinje ribjo pasteto, moraš takoj, brez obotavljanja, izprazniti drugo čašo.

— Ivan Gurjič! — je dejal predsednik plakajoče. — Zaradi vas sem že tretjo polo pokvaril!

— Vrag vas vzemi, vi mislite pa res samo na jed! — je zamrmral filozof Milkin in se prezirljivo namrdnil. Kaj res ni v življenju drugih interesov kot gobe in ribje pastete?

— Torej, pred pasteto je treba napraviti požirek, — je nadaljeval zapisnikar polglasno; tako je bil že zamaknen, kakor pojoč slavec, ki ne sliši drugega, kot svoj lastni glas. — Pasteta mora biti okusna, ležati nesramežljivo, v vsej svoji nagoti, zapeljivo. Z očesom poškilisi nanjo, odrežeš lep kos in potreseš s prsti nad njo, v razkošju prekipevajočih čuvstev. Ko začneš jesti, se utrinja olje z nje kakor solze. Masten, sočen nadevek z jajci, s pečico, s čebuljo...

Zapisnikar je zasckal oči in zategnil usta do ušesa. Častni sodnik je zakrutil in živo predstavljajoč si ribjo pasteto potresel s prsti po zraku.

(Konec prih.)

To da postaja iz znanstvenega mnenja političen pamflet, ni treba, da bi ženeralo zapriseženega psihiatra; nemara misli ne po krivem, da bodo gori ravno to radi opazili. In tako izerpava vso nomenklaturu hujškarije: „Ekstremni somišljeniki“, „letaki s puntarsko vsebino“, „nezadovoljnost z razmerami“ (kot znamenje zločinskega razvoja!), „pristaši prekucije“ — kdo bi, čitajoč take hujškaške fraze, pomislil, da prihajajo iz psihiatričnega mnenja? In kdo bi ne občudoval psihiatra, ki izpituje Njeguša glede na pomanjkanje logike, pa misli, da je ovrget „mnenje“, da je Njeguš polovičen norec, s tem, da Njeguš pač ne more biti zmešan, ker so — ljudje jemali od njega denarja in si dali plačevati v gostilnah. O psihiatričnem mnenju tega kalibra bi mogel pravi psihiater izreči le to sodbo: Visoko razvita slaboumnost na eni in premišljena sovražnost na drugi strani!

In na podlagi tega mnenja so poratniki izrekli odločilno besedo, in na podlagi tega je bil uboga para, ki ni vedel, kaj dela in ki ni nikomur storil nič hudega, poslan na sedem let v ječo! — — —

Ta članek je bil, izvzemši ponatisk mnenja, od konca do kraja konfisciran. Ta konfiskacija ima seveda namen, da odtegne javnosti znanje o škandalu tega izvedeniškega mnenja, ki je sramota za avstrijsko justico in sramota za avstrijsko znanost. Vjema se torej s tisto navado, ki je pravi avstrijski znak, namreč pokrivati vse uradne nizkosti z varujočim pajčolanom in vse, kar je slabega, škodljivega in koruptnega, kolikor mogoče utajiti. Ali ta vzvišeni smoter ne izpremeni dejstva, da je ta konfiskacija dopolnjena nesposobnost. Kajti razume se samo od sebe, da se tukaj, kjer je mnenje priklopljeno in vsak čitatelj lahko absolutno resničnost vsake trditve takoj preišče, ne more govora biti o zloglasnih nerresničnih podatkih in o pačenju dejstev, s katerimi dunajsko državno pravdišče ob svojem predmaršnem cenzurnem duhu vedno operira. Državni pravdnik tudi ve, da se tisto mnenje na kazenski obravnavi proti Njegušu ni niti čitalo, da tudi v svoji obliki ni izjava pred sodiščem, ou tudi ve, da je samo izpoved izvedenca pred sodiščem predmet varstva § 300; on torej ve, da zatirajoč kritiko znanstvene morale gospoda Hoelvela vedoma krši pravo. Ali gospod državni pravdnik misli, da je ta reputacija zdaj spojena z atentatom na gospoda justičnega ministra in da spada zdaj tudi gospod Hoelvel med tiste množestvilne osebe, ki so se trudile zaradi kaznovanja strelav na gospoda justičnega ministra; torej misli, da je čudoviti psihiater zdaj uvrščen na stopnjo avstrijskih državnih stebrov. Morda pa oceni gospod justični minister hlapčevsko logiko državnega pravdnika vendar za nedostojno pravne države in zato ga vprašujemo:

Ali hoče dati državnemu pravdniku nalogo, da naj prekliče to protipostavno, pravokrščno konfiskacijo?

Ali ga hoče opozoriti, da ne reflektira na devotno marljivost, vsled katere meri vse, kar je količkaj v zvezi z glasovitim atentatom na justičnega ministra, s posebnim vatlom? ...

Zelo radovedni smo, kaj odgovori Hochenburger na to interpelacijo.

NOVICE.

* **Naša slika.** Italija, ki je že davno na papirju anektirala vso Tripolitanijo, si je tekom treh mesecev osvojila le ozek rob morskega obrežja, in italijanska vojska obvladuje le tisto ozemlje, kar ga dosežejo topovi z bojnih ladij. Ampak Tripolitanija je trikrat večja od Italije in preden bodo Italijani resnični gospodarji dežele, poteče še precej časa, zakaj prodiranje v pusto in le s sovražniki obljudeno notranjost bo zvezano s hudimi napori in trdimi boji. Kakor poročajo, namerava italijanska vojska prodirati v osrčje dežele iz Bengazija in Derne. Zasedi bo morala najprvo visoko planoto jugovzhodno od Bengazija, kjer so zbrane turške čete in arabska konjenica pod poveljstvom Enver bega. Naša karta podaja čitateljem pregled operacijskega polja za bližnjo dobo.

* **Buren volilni shod.** V Slunju na Hrvaškem je bil volilni shod, kjer so se krvavo spopadli hrvaški in srbski kmetje. Obdelovali so se z noži. Hrvaško kmetico Ivano Mataničevu je zabodel srbski kmet v trebuh in je izdihnila v par sekundah.

* **Strašna smrt pod „varnostno napravo“.** V nedeljo zvečer je skočil na Dunaju približno 25leten mož na voz električne železnice. Med skokom mu je izpodrsnilo in je padel pod varnostno napravo, ne da bi bil kdo opazil nezgodo. Nesrečnika je vlekel voz do prihodnjega postajališča in tu so šele opazili človeško truplo pod vozom. Ker ga niso mogli izvleči ven, so poklicali požarno brambo, ki je voz dvignila in potegnila moža izpod njega. Obenem je prihitela tudi rešilna družba. Zdravnik je konstatiral smrt. Nesrečnik si je prebil črepijino in se tudi po telesu hudo poškodoval. V mrtvecu so spoznali 24letnega mehanika Ivana Franca.

* **Umor „čarovnika“.** V Klausenburgu se je javil sodišču mladi kmet Maris iz Marizela s krvavo sekuro v roki in izpovedal, da j

ubil čarovnika Hetyeja, ki mu je po njegovem mnenju s čarovniškimi zagovori uničil zdravje. Orožniki so res našli Hetyeja vsega zrmesarenega in s prekleno glavo mrtvega v stanovanju. Preiskava je dognala sledeče. Morilec je imel pred leti dolgotrajen proces s sorodniki zaradi zemljiških sporov in ga slednjič dobil iz maščevanja so sorodniki najeti „čarovnika“ Hetyeja, naj povzroči Marisu škodo. In res je bil Maris od tistega časa božjasten. Vsled boleznij je vprašal Maris za svet drugega „čarovnika“, ki mu je povedal, da ga je „začaral“ Hetye. „Svest si svoje pravice“ je Maris nato Hetyeja ubil ter je menil, da ga po tej izpovedi izpuste na svobodo. Seveda so pridržali morileca, ki je predvsem žrtev ljudske nevednosti in zaostalosti, v zaporu.

* **Umor zaradi 60 vinarjev.** Blizu Šopronja je igralo v gostilni več opekarskih delavcev na karte. Delavec Flori Rešidal je dobil 60 vinarjev. Fantie so zapustili gostilno in čakali v zasedi na Rešidala, ki je prišel pozneje. Navtili so se nanj in eden izmed njih ga je zabodel, da se je zgrudil mrtev. Krvavega dejanja sumijo delavca Cahala in so ga že prijeli.

* **Nemoralen oče.** V Kleinmünchnu so prijeli vratarja Zwettlerja iz Linca vsled krvokrunstva. Zwettler je imel že sedem let razmerje s 24letno hčerjo, ki je rodila pet otrok. Živinskega očeta so izročili deželnemu sodišču.

* **Nov petrolejski vrelec.** Ogrski finančni minister je dobil od višjega župana marmaroškega komiteta obvestilo, da so navtali pri Sačalu prvi petrolejski vrelec na ogrskih tleh. Vrelec je blizu bukovinske meje in daje vsako uro 800 litrov petroleja.

* **Umetniki brez ateljejev.** Berolinska policija je odredila, da morajo opustiti vsled nevarnosti pred oganjem umetniki vse svoje ateljeje, ki so v pet-m nad-tropju. Ta odločba zadene v Berlinu 400, v Schönebergu 150 in v Charlottenburgu 200 umetnikov. Berolinski umetniki so se takoj obrnili na policijskega predsednika z vlogo, da prekliče strogo odredbo.

* **Kravali na Sorboni.** Študentje pariške medicinske fakultete že dalj časa uprizarjajo kravale proti profesorju anatomije Nikolasu. Pred kratkim so ga zaklenili samega v predavateljsko dvorano in ga izpustili iz neprostoVOLjne ječe šele čez eno uro, ko se je pričelo drugo predavanje. Profesor je moral prekiniti predavanja. Pet študentov nameravajo relegirati, njih kolegi so se izjavili za solidarne z njimi.

Tržaška deželna konferenca.

(Dalje.)

Trst, 12. decembra.

Sodrug Puecher nadaljuje v svojem poročilu:

Kot socialni demokratje smo stali in stojimo na stališču, da ni dolžnost občine samo zahtevati od vlade odredb zoper draginjo stanovanj, živil in drugih potrebščin, temveč da mora občina tudi sama skrbeti po svojih močeh. Občinski statut ji to jasno nalaga. Glede na ublaženje bede in pomanjkanja stanovanj smo tudi vložili potrebne predloge, ki so dosegli, če tudi ne popolnega, pa vsaj delen uspeh.

Toda v vsem našem občinskem delu smo se prepričali, da so v gospodarskih vprašanjih nacionalci obeh narodov vedno združeni proti nam zastopnikom delavstva. Pa se je pokazalo dovolj jasno že pri raznih glasovanjih. Seveda ni nacionalcem všeč, da se jim to dokaže z njihovimi dejanji. Res pa je. Nacionalci so ločeni le v narodnih vprašanjih. In tudi pri reševanju narodnih vprašanj ne done-so nikakršnih novih idej. Eni in drugi bi radi dopovedovali, da smejo tukaj uživati pravice zaradi tega, ker je bil Trst od nekdanj italijanski — pravijo eni — slovenski, pravijo drugi. Nas seveda ne more in ne sme zanimati vprašanje, kdo je bil kdaj tukaj. Glavno je, kdo živi tu sedaj. In ko se to konstatira je treba le poiskati potrebne poti, da se pride do popolnega narodnega sporazumljenja med sedaj tu živečima narodoma.

Toda narodni spori so nalašč ustvarjeni zato, da se z njimi slabi mednarodna delavska solidarnost. In teh sporov meščanski nacionalizem ne bo rešil iz enostavnega vzroka, ker je preveč interesiran na tem da obstoje. Ti slavni nacionalci so povsod enaki. Kjer so v večini, so krivični napram manjšinam. Pravični bi radi bili tam, kjer so v manjšini.

Laž je, ako se trdi, da mi socialni demokratje negiramo existenco narodnega vprašanja. Predobro vemo, da tako vprašanje obstoji in vemo tudi predobro, odkod izvira. Toda ako se hoče rešiti, se mora začeti pri korenini in rešiti se mora ne le tam, kjer je nekaterim prav, marveč povsod in za vse narode enako. To je pa mogoče le po popolni narodni avtonomiji.

In sedaj pridem do vprašanja, o katerem se sicer ni mislilo govoriti, ko se je sklenilo podati na tej konferenci poročilo o našem delovanju. Toda dogodki so naše namene prehiteli in tu poiščite tudi vzroke, da poročilo ni tako popolno in obširno, kakor bi bilo moralo biti in kakor bi drugače bilo. Namen imam pojasniti zadnje glasovanje v mestnem svetu glede na podporo »Legi« in »Ciril - Metodovi družbi«. Jasen bom. Povem pa že takoj, da ako se ne bo zdelo moje in nekaterih mojih tovarišev glasovanje pravilno, mislim, da sem bil, ko sem pred glasovanjem govoril, popolnoma na socialističnem stališču. Nimam nikakršnih nacionalističnih idej. Čutim, se globoko narodnega in najprej in predvsem socialnega demokrata. Čutim, da so vezi socialistične ideje veliko močnejše od narodnih vezi, akoravno se tudi ne morejo omalovaževati.

Gospodarski interesi so močnejši od vseh narodnih idej in vežejo zato razrede različnih narodov trdnjeje in jih spajajo v velike mednarodne skupine.

Kot socialist in prepričan internacinallec sem in moram biti zato, da se dajo manjšinam povsod vse pravice. Narodi se ne morejo več uničevati in narodi imajo pravico in dolžnost skrbeti za svoj obstanek. Tudi manjšine narodov imajo enako pravico. Seveda pa samo tam, kjer imajo predpogoje in sposobnost do samostojnega individualnega življenja. Kjer manjšina te sposobnosti nima, se ji ne more pomagati. Tako n. pr. ni čuda, ako bi bil govornik, da je ostal na Dunaju, postal Nемеc. Ne more se pa zahtevati od dunajske češke velike manjšine, da bi se ponemčila. Ne more in zločin je, ako se hoče za življenje sposobne manjšine potujčiti. Slovenska manjšina v Trstu ima predpogoje in vse sposobnosti, da se ohrani. Zatorej je za to, da se da tržaškimi Slovincem vse, kar potrebujejo za svoj razvoj in napredek.

Iz tega razloga je bil vedno na stališču, da je občina dolžna skrbeti za slovenske šole ne samo v okolici, marveč tudi v mestu. Kadar je bila prilika, je to vedno povdarjal in očital je tudi pri imenovanem glasovanju slovenskim narodnim poslancem, zakaj ne vložijo predloga, da naj občina sprejme v svojo režijo Ciril-Metodovo šolo. Za tak predlog bi socialni demokratje vedno glasovali.

Drugeče je s privatnimi šolskimi družbami. Tu stoji on na stališču, da sme in skoraj mora občina, med tem ko ima dolžnost skrbeti za šole vseh svojih občinarjev, podpirati privatne družbe, da ustanavljajo šole tam, kjer so občine revne, in tam, kjer jih večine negirajo. Toda pri tem si misli: Naj italijanske (oz. po večini italijanske) občine podpirajo italijanske družbo, slovenske pa slovensko družbo. Ako torej ni glasoval za podporo Ciril-Metodovi družbi, je storil to zaradi tega, ker bi morala občina skrbeti popolnoma za slovenske šole v Trstu, dočim sme kot po večini italijanska občina podpirati »Lego«, ki bo gradila šole tam, kjer jih italijanske občine ne morejo. Meni, da je pri socialnih demokratih vprašanje glede na podpore za take družbe čisto osebno vprašanje.

Njegovo osebno mnenje je torej, da se take družbe v gotovih slučajih podpirajo. Navsezadnje širijo take družbe elementarno izobrazbo, uče abecedo. Abeceda pa nam mora biti vedno dobro došla. Te družbe bi on podpiral tudi v slučaju, da bi res imele nacionalistično stremljenje. Zato tudi nima moči v sebi, da bi nasprotoval takim družbam. Proti podpori Ciril-Metodovi družbi je pa glasoval zgolj iz prej omenjenih vzrokov. Za našo dosedanje taktiko proti takim šolskim družbam smo si le škodovali. Nacionalci so vsilili vanje svojega duha. Skušajmo vsiliti mi tja svojega.

Poročal je resnico. Želi sedaj, da konferenca o tem razpravlja in napravi sklep, ki se ji zdi najbolj primeren. Želi pa, da se sodi odkrito in v prepričanju, da je on ravnal iz globokega prepričanja, da je na pravi poti. Ne smemo pa pozabiti, da so za nas narodne stvari vprašanja tretje vrste. Glavno je pa socialno vprašanje in tega se oklenimo temeljito.

Po poročilu, ki ga je takoj prevel v slovenščino sodrug Regent, sta govorila sodruga **dr. Ferfolja** in **dr. Tuma**.

Sodrug **dr. Tuma** je konstatiral z veseljem dejstvo, ki se mu zdi zgodovinskega pomena. Italijanski sodrug, zastopnik socialistične manjšine v mestnem svetu se čuti dolžnega poročati o svojem in svojih tovarišev delovanju konferenci slovenskih sodrugov, katerim se čuti odgovornega. V tem vidimo, da se naši poslanci v mestnem svetu čutijo res zastopnike interesov vsega tržaškega proletarijata.

Nato je konferenca na predlog sodruga **dr. Tuma** izrekla sodrugu Puecherju za lepo poročilo zahvalo. Izrekla je, da se striinja popolnoma s socialno-političnim admi-

nistrativnim delom soc. demokratične delegacije v mestnem svetu, za kar se jim izreka priznanje, da pa bo glede na zadnje glasovanje razpravljala in precizirala svoje stališče pri točki o kulturnih orgnizacijah.

Bila je ena popoldne. Predsednik sodr. Milost je zaključil dopoldnevno sejo in napovedal popoldansko za poltretjo.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Ljubljanski občinski svet** ima, kakor slišimo in kakor poroča tudi snojnji „Slov. Nar.“, v ponedeljek dopoldne svojo prvo sejo, na kateri se ima konstituirati. Te seje se mora po občinskem redu udeležiti vsak občinski svetovalec; kdor se je ne udeleži, mu preti izguba mandata. Nesklepčnost je za volitev župana torej nemogoča. Ali ta garancija je ob sedanjem razmerju strank še zelo nepopolna za uspeh volitve. Sploh je jasno, da bo z ozirom na večino, ki je komaj za spoznanje večina, poslovanje v tem občinskem svetu zelo težavno.

— **Liberalni izvrševalni odbor** je zopet enkrat izrekel Ravniharju zaupanje glede na njegovo „taktiko“ v državnem zboru. Liberalna eksekutiva zdaj menda sploh nima drugega opravka, kakor izrekat vsak teden po enkrat ljubljanskemu poslancu zaupanje. To ni slaba metoda. Nekateri dovtipi, ki sami po sebi niso nikakršni dovtipi, povzročajo veselost s trdovratnim ponavljanjem. Ampak tudi to gre le do neke meje, potem postane vsaka neslanost zoperna. Liberalci naj torej ne pozabijo, da ima biti dr. Ravnihar šest let poslanec, če da Bog njegovemu Stürgkhu tako dolgo življenje. Zaupnice so torej v nevarnosti, da postanejo prezgodaj dolgočasne.

— **Ministrski predsednik grof Stürgkh** je danes povedal parlamentu: sklepite kar hočete, vlada se za vaše predloge in sklepe ne bo brigala. Grof Stürgkh se je pred par dnevi slovesno deklariral za prijatelja parlamenta, deklariral je fraze o pomenu parlamentarizma in o ustavopravnih pravicah avstrijske zbornice — in v javnosti so se našli ljudje, ki so temu verjeli; v marsikaterem listu je bilo čitati, kako blagodejno so vplivale besede novega ministrskega predsednika na one, ki so po njegovi preteklosti sodili, da spada med one avstrijske Katone, ki vedno ponavljajo svoj ceterum censeo proti zbornici splošne in enake volilne pravice. V programatičnem govoru je bilo slišati ljubeznive fraze, danes brutalne besede resnice. Avstrija še ni imela ministrskega predsednika, ki bi se bil upal izreči take besede kakor grof Stürgkh, ni še videla odgovornega premijerja, ki bi se drznil žaliti in ponižati ljudsko zbornico tako globoko, kakor ta štajerski grof, ki jo je danes proglasil za peto kolo na državnem vozu... Tako je pisal dne 15. novembra z ozirom na Stürgkhov govor z dne 14. novembra — „Slovenski Narod“. In zdaj je ta „štajerski grof“, ta ministrski predsednik, kakršnega še ni imela Avstrija, svetnik na oltarju, pred katerim kadita Kramar in Ravnihar. Res dosledna je ta liberalna politika, kakor da bi hotela demonstrirati, kakšen šušmar je kameleon v primeri z njo. Pa se baha s tem!

— **Klerikalna »prosta roka«** se je večeraj v državnem zboru zopet dvignila, ne da vdari Stürgkha, ampak da mu pomaga do prepotrebne proračunskega provizorija. Ta »prosta roka« torej pomeni: Levica siplje ljudstvu pesek radikalne opozicije v oči, desnica se pa vzdiguje za Stürgkhove potrebe. Seveda klerikalci v »Slovencu« zopet sučejo. Oni »niso politično glasovali, temveč taktično«. Torej imamo zopet opraviti s »šahovo potezo«. Ali tudi na šahovi deski se ne vlačijo figure po ovinkih, temveč po najkrajši poti, tako da se nasprotniki postavi mat. Opozicionalci, ki glasujejo iz »taktičnih« razlogov pri vsaki priliki za vladno, so Stürgkhu navsezadnje prijetnejši od izrazite vladne stranke in ministrski predsednik ne bo Susteršiču prav nič zameril najbolj opozicionalnih govorov, če jih pri glasovanju vse pobije. Zelo zabavno je pri tem opazovati, v kakšne visoke višave dvigajo klerikalci svojo farizejsko »taktiko«. Dalmatinci so se jezili, da sta Sardič in Prodan, ki sta člana Susteršičevega kluba, glasovala za vladno; modrijanski »Slovenec« jima pa očita, da sta preneumna, da bi razumela globoko filozofijo klerikalnega glasovanja. No, **razumeti** klerikalno taktiko ni težko; ali **tako** se ne da razumeti, kakor bi klerikalci radi, zakaj neumen bi bil tisti, ki bi verjel kar deklarira »Slovenec«, namesto onega, kar vidijo odprte oči.

— **Seveda je tudi dr. Ravnihar** glasoval za Stürgkhu proračunski provizorij. Tak befel je prišel od dr. Kramarja in Ravnihar je pač izvoljen zato, da uboga mladočeškega generala. Najzabavneje pa je, da očita „Slov. Narod“ klerikalcem, da so glasovali tako kakor Ravnihar. Zdej človek ne ve: Ali je dr. Ravnihar po Narodovem mnenju glasoval pametno ali ne? Če je bilo Ravniharjevo glasovanje s slovenskega stališča pravilno, tedaj bi moral Narod klerikalce logično pohvaliti, da

so storili to, kar je storil slovenski legionar mladočeške stranke. Če so klerikalci napravili s svojim glasovanjem napako, jo je pa storil tudi dr. Ravnihar, ko je ravno tako glasoval. Ant — ant. Nekaj razlike je pač. Ravnihar je ofral Stürgkhu iz drugih nagibov kakor klerikalci. Ali to je vseeno Stürgkhu, ki se briga za razloge toliko, kolikor za lanski sneg. Njemu gre za to, da dobi svoj proračunski provizorij in zdaj ga ima že dve tretjini v žepu. Pomagali so mu do tega liberalci in klerikalci, in to je glavno. Vse drugo modrovanje klepetulj ni vredno piškavega oreha.

— **Občinski proračun v Sp. Šiški** je razpoložen. Svetovali, bi da se uvrsti večja svota za popravo cest in potov. Treba pa bo tudi, da občinarji podrežajo občino, da stori za ceste in pota ter odtoke to, kar mora pameten gospodar storiti. Varčevanje je zdravo in koristno, ali pri potrebnih izdatkih „varčevati“, je narobe-gospodarstvo.

— **Norčavost prirode.** Prijatelja našega lista — mlinarja — sta nam poslala iz Topice pri Zagorju cvetočega ječmena. Prezgodaj se je predramil ali pa prepozno zbudil — ostrega srpa ženjice ne bo utakal in naša prijatelja ga ne bosta pomlela. Pokosila in zmlela ga bo zima; s planin nam že žuga njeno blede obličje.

— **Zatvornica se je podrla.** Ker je Ljubljana vsled deževnega vremena zadnje dni močno narastla, podjetje Czechowiczka pa je z odprtjem zatvornice na Prulah, kakor po navadi, predolgo odlašalo, se je drugo okno zatvornice od levega brega udalo in voda je z vso silo udrla v prekop. Železniški tir in zabijalni stroj za pilote sta pod vodo. Ker so do poprave zatvornice skoro vsa dela onemogočena, je podjetje večino delavcev odpustilo.

— **Vlak ga je povozil.** Prednočjem je našel blizu Vižmarji železniški čuvaj mladega človeka mrtvega na progi. Slutijo, da je fanta povozil vlak, ki vozi ob 11. poučici tam mimo.

— **Praktičen menjalec** Dninar France Tomažin iz Rake na Dolenskem je prodal starinarju spodnje hlače. Starinar ga je poslal menjat pošteni petkronski novce, nakar je dninar izgubil z denarjem in s hlačami. Predvčeršnjem pa jo dninar zopet primaha na starino, kjer ga je starinar takoj spoznal in ga dal aretirati. Izročili so ga okrajnemu sodišču.

— **Pustolovska dekla.** Pred dvema mesecema je dobila ljubljanska policija obvestilo, da je ušla iz mariborske bolnice 19 letna dekla Antonija Svetlinova, rojena v Trzinu in pristojna v Domžale, ter je krenila proti Ljubljani. Svetlinovo so prijeli zaradi tatvine: v zaporu je poskusila samomor in so jo nato oddali v bolnico. Detektivni so izsledili deklo v hiši na Bregu in so jo prijeli. Oddali so jo sodišču, ki pa jo je kmalu izpustilo na svobodo. Dekle je odšlo iz Ljubljane na Bakek, kjer so jo orožniki prijeli zaradi tatvine in jo izročili postojnskem sodišču, kjer pa je navedla napačno ime. Ker se ji je vtila kri, so jo dali v postojnsko bolnico. Ali zopet je pobegnila, vzela s sabo črno sukno in zimsko ruto ter krenila proti Ljubljani. Dne 2. t. m. je zopet poskusila samomor ter je skočila v Ljubljano. Bešli so jo in oddali v bolnico. Komaj je ozdravela, jo je že imela policija v rokah in jo izročila okrajnemu sodišču, ker je ukradla v Komenskega ulici čevlje. Zdaj se bo morala zagovarjati zaradi večkratne tatvine.

— **Za nadomestilo preskrbela.** V sredo dne 6. t. m. si je izposodila v Spodnji Šiški od posestnika Floriana Hostnika neka ženska dvokolnico, da bi prepeljala na južni kolodvor kovčeg. Na povratku je krenila v žganjarno, kjer je ostala dalj časa, voz pa je pustila zunaj. Toda ženska ni prišla vsled tatvine v zadrego, ampak šla je, pa je vzela izpred Zornanove hiše v Spodnji Šiški dvokolnico, ki je stala tam brez nadzorstva ter jo dala Hostniku kot nadomestilo za ukradeno dvokolnico.

— **Žepna tatvina s koncertom.** V ponedeljek zvečer je popivala večja družba v neki gostilni v Kolodvorski ulici ob sviranju avtomatičnega orkestrona. 16letni Hrvat Luka Šojat iz Sinja je vedno sedel poleg svojega prijatelja Ivana Sejole in ga je navidezno prav dobro zabaval. Ko je pretkani Šojat dal za igrati prav veselo melodijo, je obenem narabno posegel v žep svojega tovariša, vzela iz njega denarnico in jo izpraznil. Nato je denarnico zopet vtaknil Sejoli v žep. Tat je dobil v denarnici 3 K 80 vin. Ko je okradanec zapustil gostilno, je opazil tatvino. Sledil je svojemu rojaku na Karlovske ceste in ovačil tatvino na ondotni policijski stražnici. Tatu so prijeli in izročili okrajnemu sodišču.

— **Prijet dezertar.** Včeraj zjutraj je opazil stražnik na dvorišču gostilne „pri južnem kolodvoru“ mladega človeka, ki se je skušal skriti pred njim. Stražnik ga je prijel in odvedel na glavno stražnico. Aretiranec se je izdal za Jako Sušnika iz Luč na Štajerskem in je dejal, da je pobegnil vsled bolezni od svojega polka v Celju. Civilno obleko si je kupil v Celju. Ubežni vojak je imel pri sebi 21 K; izročili so ga vojaški straži.

— **Medved v Jelovci.** Iz selške doline nam poročajo, da so na vetih krajih v vaseh

pod Jelovcem zasledili medvedje sledi, neki Dražgošan pa je z nemalim strahom iz oči v oči videl rjavega kosmatinca. Večja družba lovcev je odšla na lov za zverino in o vspehu te ekspedicije bomo poročali.

— **Zasačen tatinski cigan.** Marija in Franciška Strniševa v Rakovniku pri Novem mestu sta bili pred tednom zvečer sami doma. Okoli 8. so začeli preišči neuvadno kruliti in sta šli pogledat. Pred svinjakom je bilo dvoje okolo 120 kron vrednih svinj, ki sta ju zopet zaprli v svinjak. Pri tem se jima je zdelo, kakor da bi bila hušknila za skedenj človeška postava. Kmalu nato se je vrnil njun oče Jože Strniša domov. Čez nekaj časa se je zopet oglasilo prašičje kruljenje. Strniša je naglo hitel ven in je zagledal na dvorišču ščetinarja z vrvi okrog vratu. Obenem je tudi opazil, da se je vlegel poleg živali po tleh mož, da bi ga nihče ne opazil. Strniša je planil nanj in je hotel pogledati tatu v obraz, ki pa se je trdovratno tiščal k tlom. Zaeno je tudi zamehnil tudi proti Strniši z nožem, a ga ni zadl. Strniša mu je izpulil nož, v tem hipu je dvignil tat glavo in kmet je spoznal cigana Franceta Brajdiča. To je Strniša osupnilo, cigan pa je porabil to priliko in ušel; za sabo je pustil nož, vrvi in klobuk. Vendar pa so ga kralu prijeli in utaknili v zapor.

— **Presenečenje.** Pred leti je napadel v Št. Jurju pod Kumom Jakoba Ceglarja, ki se je vračal v temni noči iz gostilne, nepoznan fant in ga nevarno ranil z nožem. Storilec bi najbrž nikoli ne bili dobili, ako bi se fant ne bil ponašal s svojim junastvom tako dolgo, da je prišlo na uho oblastim. Ko se fant ni čutil več varnega, je pobegnil v Ameriko. Pred kratkim se je vrnil v domovino in ni prav nič mislil na davno zadevo. Naenkrat pa so ga prijeli orožniki, ki niso bili o njegovem povratku prav nič manj presenečeni kakor je bil presenečen fant vsled nepričakovane orožniškega sprejema.

Štajersko.

— **Trbovlje.** V nedeljo, dne 17. t. m. se prične vaja pevskega zbora ob pol 3. popoldne. Vsi pevci naj pridejo pravočasno.

— **Trbovlje.** (Izlet) Pevski zbor se udeleži dramatične predstave, ki jo priredijo v nedeljo dne 17. t. m. sodrugi v Zagorju in ki se začne ob 6. zvečer. V to svrhu odkorakajo sodrugi pevci iz delavskega doma v Trbovljah točno ob tričetrt na 4. popoldne na kolodvor ter se odpeljejo z brzovlakom v Zagorje. Vabimo vse ostale sodruge, naj se v čim večjem številu pridružijo temu izletu in naj pridejo pravočasno v „Delavski dom“. Pripominjamo, da naš pevski zbor ob tej priliki v Zagorju prvič javno nastopi.

Goriško.

— **Žrtov poklica.** Dne 5 t. m. je umrl v 41 letu svoje starosti sodrug Andrej Marinčič, premikač južne železnice v Gorici. Zapustil je ženo in dvoje nepreskrbljenih otrok. S pokojnim je organizacija izgubila enega najboljših sodrugov. Vesten je bil do skrajnosti v svojem poslu kakor tudi v organizaciji. Odkar je meseca februarja pri premikanju na južnem kolodvoru obvisel med stopnicama dveh voz in ga je vlak vlekel seboj nad 20 metrov daleč, je moral ostati doma in je hiral, dokler ga ni rešila smrt njegovih bolečin. Kako splošno priljubljen je bil rajnik, je pričala velika množica, ki ga je spremila k zadnjemu počitku. Goriški sodrugi so svojemu tovarišu podarili krasen venec z rdečimi naglji in trakovi. Pa tudi uradniško osebje je darovalo lep venec. Centralno organizacijo železničarjev, katere član je bil pokojnik skozi dolgo vrsto let, je zastopal sodrug Kopač. Pokojnik je postal žrtve svojega poklica in bo ostal vsem zavrednim delavcem, posebno pa železničarjem v živem spominu. Bodi mu zemljica lahka!

— **Vojaški aviatki** so došli v Gorico. Na Velikih Rojicah prične z vajami, kakor hitro preneha deževno vreme. — Pripeljali so v Gorico 4 monoplane Etrich. Take monoplane rabijo v Tripolitaniji italijanski oficirji.

— **V kaznilnici v Gradšču ob Soči** je bilo koncem septembra letos 192 kaznjencev slovenske narodnosti, 40 Italijanov in 10 Nemcev. Čuvajev je bilo 44.

Strankin vestnik.

— **Podružnice Slov. del. zveze „Zajemnost“** imajo v tekočem tednu sledeče redne mesečne sestanke:

Viško-glinška podružnica ima v soboto ob 8. zvečer „pri Bobenčku“ sestanek. Sodrugi, pridite vsi!

V Zagorju ob Savi je v nedeljo popoldne ustanovni občni zbor podružnice „Zajemnosti“.

Umetnost in književnost.

— **Zadružni koledar za l. 1912** je izdal s. Anton Kristan za člane konsumnih društev. Konzumno društvo za Ljubljano in okolico, občno konz. društvo v Idriji, Konzumno društvo rudarjev v Hrastniku itd. razdačo med svoje člane vsakemu en exemplar zastoj. Prav je tako, ker je koledar po vsej svoji vsebini pri-

praven, da izobrazo člane v dobre zadružnike. Vsebinsko koledarja je: Kalendarij, poštno doležbe, članki: „Svoji k svojim“, „Konsumentje — sebi“, „Konkurenca“, „Socialisti proti draginji“, „Karteli“, Naloga žene ob sedanjih draginji, Proti konzumentom. — V knjigotrški prodaji stane en izvod 50 h.

Državni zbor.

Dunaj, 13. decembra.

Danes se je prikazal strah obstrukcije. Menica vlade za ustanovitev italijanske fakultete je že davno zapadla in italijanski poslanci so se danes uprli z obstrukcijskimi govori proti nadaljnjemu zavlačevanju tega kulturnega postulata. S kompromisom se je posrečilo ustaviti obstrukcijo. Proračunski odsek je sklican za jutri ob pol desetih, da najde primeren izhod iz parlamentarske zagate. Ker nasprotujejo nemški nacionalci ustanovitvi fakultete na Dunaju ter na Tirolskem, prihaja med vsemi mesti najbolj vpošteven Koper. V kulbarjih je bila razširjena vest, da vlada odgodi zbornico, če sprejme Seitz Pacher-Waldnerjev predlog o 20 milijonih državnega prispevka za regulacijo učiteljskih plač. Nemški »Nationalverband« izpremeni predlog v pohlevno resolucijo, ki je tako odobril politično izseljevanje grofa tako odobril politično izseljevanje grofa Stürgkha.

Zbornica je danes prešla v podrobno razpravo z 238 proti 100 glasovom, med glasovi večine so tudi glasovi klerikalnih opozicijskih levov, ki se doma po »Slovincu« dero zoper vlado, žugajo z najostrejšo opozicijo. Na Dunaju pa glasujejo za prehod v podrobno razpravo.

Z dnevnim redom, t. j. s proračunskim provizorijem in z naredbami po § 14. se je pečal od vseh govornikov samo sdr. Seitz, ki je jasno dokazal ustavolomstvo Bienerthove vlade in napovedal poimensko glasovanje o njegovih naredbah da bodo meščanski poslanci prisiljeni javno dokazati svojo barvo. Jutri bo vse polno glasovanj o proračunskem provizoriju in o resolucijah. Nato pride na vrsto železničarska predloga. Zvečer pa volitev delegacij, ki so sklicane za 28. december na Dunaj.

Za prehod v specialno debato so glasovali: Nemški »Nationalverband«, Poljaki, češki klub z dr. Ravniharjem in klerikalci, proti pa soc. demokratije, češki radikalci, Rusini, Italijani in neklerikalni Dalmatinci.

V sledečem podajamo kratko poročilo o seji.

Začetkom seje se je predsednik skliceval na poslovnik in apeliral na poslance, da ne vtilhotaplajo v »stvarne« popravke in v »vprašanja« na predsednika osebnih insultov in žalitev. — Po zaključni besedi poročevalca dr. Steinwenderja je bilo glasovanje o prehodu v podrobno razpravo in je na predlog Fresla predsednik konstatiral razmerje glasov. Zbornica je z 238 proti 100 glasovom otvorila podrobno razpravo o proračunskem provizoriju.

Kot prvi je prišel na vrsto

poročevalec manjšine posl. Seitz,

ki je dejal, da bi bila pravzaprav naloga parlamenta, da preišče smotnost po § 14 izdanih cesarskih naredb; ampak izza časov ustavolomcev Badenija, Thuna in Kaizla mora zbornica si natanko ogledati vsako tako naredbo, če ne krši ustave. Da je proračunski provizorij z naredbo po § 14 protustaven in neveljaven, o tem so vse stranke edine: kršč. socialci so za Radenijevih časov podpisali predlog te vsebine, Čehi so že neštevilokrat podali podobne izjave in prav tako tudi vse ostale stranke razen poljskega kola, v katerem so reakcionarci že od nekdaj na vrhu. Tudi nemške stranke so se izjavile čisto v enakem smislu in duševni voditelj nemškega »Nationalverbanda« je to stališče podprl s pravnimi argumenti, češ da je proračunski provizorij s § 14 zločin zoper državo. Vzlic soglasni sodbi vseh strank, da so

cesarske naredbe navadno ustavolomstvo pa vsled strahopetnosti te stranke ne bodo izvajale konsekvence, ampak bodo ustavolomstvo mirno požrle. Ker imamo zbornico splošne in enake volilne pravice, je skrunitev parlamentarizma tem večji zločin kot ustavolomstvo prejšnjih vlad. Predlagali bomo poimensko glasovanje, da bo vsak poslanec prisiljen se odločiti ali za velika interesna vprašanja države in ljudstva ali pa za strankarske in taktične interese. Tako se bo pokazalo, kdo hoče prevzeti sokrivdo na Bienerthovih zločinih. (Odobranje.)

Obstrukcija Italijanov.

Ital. poslanec Bugatto je imel nato dolg obstrukcijski govor. Ob 4. popoldne je prosil predsednika Romanczuka za od-

mor, ki mu ga leta ni dovolil. Proti tej odločbi predsednika so Italijani hrupno protestirali, češ da je njegovo postopanje žalitev italijanskega naroda. Protest je postal vse viharnejši. Predsednik zvonil, ker hoče Bugatto predlagati konec seje, in poslanci vro pri vseh durih v dvorano. Končno se je predsednik le udal in dovolil Bugatto desetminuten odmor. Po 4. je zopet nadaljeval Bugatto svoj italijanski govor. Medtem pa so pogajanja že dozorela do kompromisa, ki se glasi: Obstrukcija se začasno ustavi; jutri se snide proračunski odsek, da razpravlja o italijanski fakultetni predlogi. Če se jutri v odseku od katerekoli strani pojavi obstrukcija, jo zanese Italijani zopet v plenum. Po Bugattovem govoru je bila razprava končana in za generalna govornika sta bila izbrana: Udržal pro in dr. Laginja.

Posl. Udržal je izjavil, da nimajo Italijani dobro pravičilo, da si osnujejo svoje šole na Dunaju. Če pa jih Dunaj ne vzame pod svojo streho, jim bodo Čehi radi izbrana: Udržal pro in dr. Laginja contra.

Posl. Udržal je izjavil, da imajo Italijanska fakulteta za Italijane luksus in nevarnost za Slovane ob Jadranskem morju(!?)

Nato se je nadaljevala razprava o sodnih imenovanjih na Češkem. Prihodnja seja jutri; na vrsti je glasovanje o zloglasnih naredbah po § 14. in sicer bo glasovanje po imenih.

Vlada in učiteljske plače.

Ministrski predsednik je izjavil, da odgodi zbornico, če sprejme 20-milijonski prispevek za regulacijo učiteljskih plač(!) Nemško-nacionalna korespondenca poroča da po mnenju vlade gosposka zbornica predlogu iz ustavnopravnih razlogov ne bo pritrdila; vlada ga ne bi predložila v cesarsko potrdilo, češ da posega v kompetenco deželnih zborov(!?)

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Turško brodovje v sueškem pristanišču.

Rim, 14. decembra. Italijanska križarka „Piemonte“, ki spada k italijanski eskadri v Rdečem morju, je doguala, da je v sueškem pristanišču pet turških bojnih ladij in prevoznih parnikov. Italijanski kapitan je pozval pristaniške oblasti, naj zapovedo turškim ladjam odpluti t e k o m 2 4 ur iz pristanišča ali pa naj jih razorožijo, sicer bodo govorili topovi.

Italijani so streljali na angleški parnik.

Pariz, 13. dec. Včeraj je dospel v Marseille angleški poštni parnik Baron Gollwarth, ki je naj italijanska križarka v Rdečem morju pomotoma petkrat ustrelila iz topov. Ena krogla je zadela in napravila precej škode. Ko je italijanski kapitan spoznal prevaro, se je angleškemu kapitanu naglo opravičil.

Zavzetje Tadjure.

Carigrad, 14. dec. Iz Dehibata poročajo: Predvčeršnjem zjutraj je napadlo 7000 Italijanov Tadjuro, potem ko so bili bombardirali mesto z morja. Boj je trajal dve uri in je padlo mnogo vojakov ter naslednjič Italijani zavzeli Tadjuro.

Gibanje turških čet.

Rim, 14. dec. Iz Ajncare poročajo: Turki so se umaknili v treh oddelkih do Deriana in Terhune. En oddelk je krenil proti Homsu. Scirenajke poročajo, da nameravajo pričeti Turki ofenzivo. Na Cirenajki je 30.000 domačih vojakov, ki jih ojačijo redne turške čete. Razen tega prihajajo dan za dnem pomembna ojačenja iz Egipta.

Izgon Italijanov preklecan.

Rim, 14. dec. Iz zanesljivega vira poročajo: Združenim prizadevanjem poslanikov v Carigradu se je posrečilo, da so pripravili portodo odpora proti izgonu Italijanov.

Protitalijansko gibanje v Jeruzalemu.

Pariz, 14. dec. Po poročilih iz Jeruzalema mestna oblast z največjim trdom zadržuje nemire proti Italijanom. Italijanski konzulat je v nevarnosti.

Nemški cesar in vojna.

Berolin, 14. dec. Cesar Viljem je imel daljši razgovor s turškim poslanikom in je omenil, da iskreno želi konca vojne in da bo prišla prilika, ko bo Turčiji Nemčiji dokazala, da od nje lahko Turčija še marsičesa pričakuje.

Kritičen položaj v Macedoniji.

Bombe.

Solun, 14. dec. V Košani so našli na mnogo krajih dinamične bombe. Aretirali so celo vrsto oseb.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

Obupen položaj.

Carigrad, 14. dec. Ekumenski patriarhat je izročil porti listino, ki zaznamuje 67 umorov, 160 slučajev mučenj in celo vrsto drugih hudodelstev, ki so se vsi zgodili tekom zadnjih pet mesecev. Patriarh je priložil pisanje, kjer povdarja, da je sedanji položaj v Macedoniji neznosen in obupen.

Nemirna Turčija.

Carigrad, 13. dec. Policija je odredila vse obsežne priprave, ker se boje atentatov z bombami. Zapri so bolgarskega učitelja Bapadimitrova. Na porti so zapri vsa vrata razen dveh, kjer sta dva uradnika došli s skrbno preiskala.

Pasivna rezistenca železničarjev.

Dunaj, 14. dec. Meščansko časopisje (tudi slovenski listi) poroča, da začne 18. dec na državnih progah pasivna rezistenca. Ta vest izhaja iz krščansko socialne korespondence „Justica“ in je od konca do kraja iz trte izvita; odločilna konferenca koaliranih železničarskih organizacij bo šele v nedeljo. Sklepi, ki jih bo napravila so seveda odvisni od stališča, ki ga zavzame vlada napram sklepom poslanske zbornice.

Dopolnilne volitve.

Brno, 14. dec. Pri dopolnilnih ožjih volitvah v 5. moravskem okraju je zmagal kandidat napr. ljudske stranke Vortruba proti klerikalnemu kandidatu.

Osumljen vohunstva.

Krakov, 14. dec. V Lvovu so prijeli ruskega polkovnika, ki ga sumijo vohunstva. Policija noče povedati imena. Aretacija se je izvršila sporazumno z vojnim ministrstvom.

Sternberg obsojen.

Dunaj, 13. dec. Pred sodiščem na Landstraße se je moral zagovarjati grof Sternberg vsled hudih napadov na poslanca Wolfa, ki ga je imenoval Sternberg za največjega lopova v vsej Avstriji. Wolf je tožil. Sodišče je odklonilo Sternbergovo ponudbo, da poda dokaz resnice in je obsodilo Sternberga na 5000 kron denarne kazni oziroma na 48 ur zapora.

Tik pred volitvami na Hrvaškem.

Zagreb, 14. dec. Jutri se prično na Hrvaškem saborske volitve. Vladni organi delajo s strahovitim pritiskom. Slehrno agitacijo opozicije so udušili. V večina okraih so prepovedali opozicionalne volilne shode. Bivšega sekcijskega šefa dr. Nikolića, ki kandidira v Ogulinu proti dr. Tomašiću, so postavili pod orožniško nadzorstvo. Po vsej deželi vre vsled tega nezasišanega pritiska. Vendar pa upajo, da ne pride do nemirov. Pričakujejo, da vladni organi tekom današnjega in jutrišnjega dne šele pridejo z najhujšim pritiskom, da uplašijo tik pred volitvami volilce.

Stavka zagrebških tramvajskih uslužbencev končana.

Zagreb, 12. dec. Stavka nastavljenecv električne cestne železnice je daes končana.

Iz „višjih“ slojev.

Altona, 13. dec. Tukajšnje deželno sodišče je obsodilo justičnega svetnika dr. Waetkeja vsled poverjenja 230.000 krona triletno ječo.

Danski kralj v Potsdamu.

Potsdam, 13. dec. Sinoči je dospel sem danski kralj v goste k nemškemu cesarju.

Pomlad v Ameriki.

Berlin, 14. dec. Iz Novega Yorka poročajo: Nad mestom in okolico piha jako gorki vetrovi. Toploter je kazal

predvečrajšnjem 15.6 Celzija. Od leta 1873 ni bilo take gorkote v zimi. Po vrtovih brste drevesa; v Bostonu so parki v prvem zelenju.

Rudniška katastrofa pri Knoksvillu.

London, 14. dec. Iz Novega Yorka poročajo, da so rešili dozda iz jame pet rudarjev, ki so bili s kredo zaznamovali smer svojega bega pred katastrofo. Na dan so spravili 30 trupel mrtvih rudarjev. Dva rudarja sta vsled strahu zblaznela in sta zbežala pred rešilnim moštvom ter ju doslej niso mogli dobiti.

Boji ob perzijski meji.

London, 14. dec. Rusi so osvojili z 800 možmi in 10 topovi Choi, severno od Urmijskega jezera; vsled tega so se pomaknili v neposredno bližino turških čet. Razentega so poslali Rusi še v druge kraje ob Urmijskem jezu ojačenja. V Salmas je dospel pet turških bataljonov.

Listnica uredništva.

I. T. v T.: Izvolite poslati omenjeno stvar!

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in zalaga založba Zarje,
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Stampilje vseh vrst za urade,
društva, gostilničarje itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj kavčukovih
stampilij

Ljubljana, Stari trg št. 20.

Ceniki franko.

Pripoča se

Prvo ljubljansko

izdelovanje čistih

:: žitnih drož ::

Maks Zaloker v Ljubljani

Št. 17 Kladezne ulice Št. 17

Trgovina žita in deželnih
pridelkov

Kmet & Slivar

Ljubljana, Marije Ter. cesta 8.

Zastopstvo in zaloga valjčnih mlinov

Vinko Majdič, Kranj,
Peter Majdič, Jarše.

„Narodna kavarna“.

Danes in vsaki dan

Dunajski damski orkester

Začetek ob pol 9. zvečer. — Vstop prost.

FRAN KRAPEŠ, kavarnar.

Pristen dober

Brinjevec

se dobi pri

L. Šebeniku

v Sp. Šiški pri Ljubljani.

Kuč za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočeno črno dalmatinsko vino Kuč najboljšje sredstvo, 5 kg franko K 4.50.

Br. Novaković, Ljubljana

Naša Ančka.

Mična povest v lični obliki, ki ne sme manjkati v nobeni knjižnici. Stane samo 80 h in se dobiva v vseh večjih knjigarnah.

Pozor!

Pozor!

Primorska klet

Valvazorjev trg št. 4.

Zajamčeno pristna primorska vina rebula, rihemberško, teran, vipavsko, opolo pol litra po 36, 40, 44, in 48 vinarjev. — Toči se tudi čez ulico.

Naročila od 56 litrov naprej se sprejemajo.

Zajamčeno pristen tropinovec v steklenicah.

Rezervni zaklad nad
pol milijona kron.

Stanje hranilnih vlog
dvajset milijonov kron.

Ustanovljena leta 1882.

Kmetska posojilnica

ljublanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem zadrugnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta št. 18

Obreštuje hranilne vloge po čistih

4 1/2%

brez odbitka rentnega davka.

račun
pri avstrijski pošti hranilnici št. 823.406,
pri ogrski pošti hranilnici št. 19.884.
Telefon št. 185 Interurban.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obreštuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4% brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

Eskomptuje trgovske menice.

Denarni promet v l. 1910.
K 100,000.000.—

Upravno premoženje v l. 1910.
K 20,500.000.—

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

Telefon št. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.